

gjøgnum samvinnu við aðrar menniskjur og aðrar mentanir, so eru vit tey seinastu 10 árin meira og meira vorðin trælir av teknifrøðini. Í dag ger hon okkum bangin og dovin, hon kævur okkara áræði, skerjir okkara frælsi og ger okkum til sjálvsóktar einbúgar.

Glopið millum okkara siðalagsmenninga og teknifrøðiliga menningina er al-samt vaksandi - -

Hóast alskyns „tíðarsparandi“ hjálptól í heimum, styrti arbeiðstíð og longri summarmáfrí hava vit eyðsynt stóðugt minni stundir til okkara kær. Vit „futsa“ aftur og fram millum sjónvarpið og internet og fáa næstan magasár um elveitingin svikur ella „miks-maksarin“ er í ólaga. Enn eru vit tó ikki komin í somu hættsligu støðu sum í USA, har umleið 3% av íbúgvunum hava tørv á sálfrøðiligar hjálpi fyri at „gerast leys“ av skíggjanum. Hetta svarar til o.u. 7 mió. menniskjur, og talið er skjótt vaksandi.

Emery-frágreiðingin

Nóg umrødda „Emery-frágreiðing“ um neurofysiologisku árinini av at hyggja í sjónvarp (fram av einum bóli av granskarum við Center for Continuing Education, Australian National University, Canberra) hevur sum úrskurð: „Tá vit hyggja í sjónvarp verður okkara tilvitskulega sum hjá einum, ið gongur í svøvn“.

Framsetingin ljóðar sum politikur, men er einki annað enn ein lýsing av einum veruleika, ið letur seg einfalt prógva neurofysiologiskt við at taka upp EEG (elektroencefalogram) av hyggjarum frammanfyri sjónvarpskíggjan áðrenn, undir og aftaná eina sending. Sama um hyggjarin er barn, ungur, tilkomin ella gamal, so sýntu allar kanningar (EEG), at heilavingingarnir hjá royndarpersonunum fullu ógvuligt beinanvegin myndirnar komu á skíggjan. Betra-bylgjurnar, ið eyðkenna vakna menniskjuna, hvurvu, og tær nógv seinari Alfa-bylgjurnar, komu í staðin fyri. Um sendingin var áhugaverd, spennandi, kensluborin, ella keðilig hevði einki at siga - niður-doyvingin til Alfa-støðuna kom undir øllum umstøðum, og má úrslitið tí skiljast sum náttúrlógargarðbundna svar heilans uppá myndaskepanina á skíggjanum.

Frá øðrum royndum hevur neurologiurin leingi havt kunnleika um, at hjá einum vaknum persóni undir vanligum umstøðum eru bert Beta-bylgjur. Men letur hann eygni aftur hvørva tær skjótt, og Alfa-bylgjurnar koma í staðin fyri, og tær eru har so leingi eygini eru afturlatin. Er persónurin nú um at sovna, minka Alfa-bylgjurnar so líðandi, og tær hvørva heilt, beint áðrenn hann sovna (og meðan hann svevur). Verða eygini latin upp, tá hann er um at sovna, hendur tað lögna, at í staðin fyri tær nú væntaðu

Beta-bylgjurnar koma Alfa-bylgjur á EEG (Marco Mumentaler læribók í neurologi).

Við øðrum orðum: Meðan Alfa-bylgjurnar í tí dagliga lívinum eru avmarkaðar bert til tíðarabilið á markinum millum vakna og svøvn, so eru tær har alla tíðina meðan vit sita frammanfyri skíggjanum. Neurofysiologiskt er her sostatt undir øllum umstøðum talan um eina støðu har okkara tilvitska er eins og á svøvnmarkinum ella næstan sum við kenning - t.v.s. meira ella minni niður-doyvd.

So kanst tú undrast yvir, hví henda skelkandi nýggja vitanin verður mest sum tagd burtur. Gaman í hevur tað tey seinastu árin ofta og við vaksandi tyngd verið ávarað ímóti at lata børn og ung hyggja ov nóg í sjónvarp, video, telduspøl, internet o.s.fr., men hesar ávaringar verða trumlaðar niður av einum sterkum, áhaldandi og ofta óreiðiligum reklamurendi frá elektroník-ídnaðinum, ið í dag sum kunnugt er ein hin mest víðfevndi og ríkasti ídnaður í heiminum.

Brot úr einum viðtali við Carsten Graff í Politiken 26.08.96

„Computerskærmen er det moderne arbejdslivs alter - en elektronisk sutteklud“

„Jeg har mødt mange pædagoger, som er blevet edb-vejledere. Computeren spænder ofte ben for deres fokus, som burde være rettet mod eleverne. Maskinerne er ikke onde, men de repræsenterer den fristelse, der ligger i, at man legitimt kan interessere sig for en maskine i stedet for en elev. Det er nemlig meget lettere. Det samme gælder i mange sammenhænge. Teknologien kan bruges som et værn til at beskæfte sig med noget som er besværligt eller irriterende“.

„Mange lærere er fuldstændig forgabt i teknologi. Det samme gælder psykologer, bibliotekarer, journalister, kontorarbejdere o.s.v. Uden denne her skærm kan de ingenting. Skærmen er blevet et sted, hvor man søger trøst og forløsning“.

„Engang ble jeg hyret af Danfoss. „Vi vil gerne have Internet“, sagde man. - „Men vi tør ikke give medarbejderne adgang til nettet, for så lukker virksomheden i tre måneder. Så skal alle ud at surfe på nettet“. Jeg har haft kontakt med firmaer, hvor Internet-tet skulle bruges til at fremskaffe videnskabelige informationer. Man regnet lidt på det og det viste sig, at 80% af tiden på nettet blev brugt til at surfe rundt på Playboy-siderne. Derfor har jeg foreslået at man ikke skal lade mænd have Internet-adresser. Det burde være ulovligt! - En mand bliver ude af sig selv af glæde, når han opdager, at en computer kan vise video i tekstbehandlingssystemet. En kvinde spørger: „Hvad kan det bruges til?“ - Så kvinden er computerens overmand“.

Graff kallar mobiltelefonina fyri eina mynd av okkara angist fyri at standa einsamall. Vit hava tað av hundanum til, um vit ikki hava øll heimsins fólk við í lummanum, sigur hann:

„Vi gyser ved tanken om, at folk ikke kan få fatt på os. Så tager vi mobiltelefonen med, når vi går en tur ved stranden. Vi er bange for at gå glip af noget. Men den mand der går langs stranden og håber at telefonen vil ringe, går netop glip af noget. Han går lige præcis glip af det gåturen handlet om“.

Samanumtikið

Í 1987 hevði 10 hvørt danska húski eina teldu. Í 1995 var tað annað hvørt,

og heldur menningin fram sum higartil verður roknað við at um 10 ár nýtur 90% av danska fólkinum dagliga eina teldu heima (Institut for Fremtidssforskning). Við einari teldu, einari telefonlinju og einum sonevndum „modem“ kunnu øll í dag verða knýtt til Internet, og tó fært knappliga allan heiminn inn í stovuna. So situr tú har og hevur í dag samband við kanska ein japanara og í morgin ein australiara, og: „Er tað ikki fantastisk? - her siti eg í Føroyum og havi samband við ein japanara!“.

Og hvat so? Verður tú sjálvur meira skapandi og sál tín ríkari av tí, enn um tú í staðin fyri nýtti tíðina til ein túr í hagan við konuni og børnunum ella kanska bert kindi kettuna/hundin?

Teldan er eitt so framkomið tól/leikutoy, at „loyvt“ er fyri tilkomnar menn at spæla, og tað ger ein hópur av monnum eisini so til lítar, at „teldueinkja“ er vorðið eitt vanligt orð í USA (yvirhvørur tykjust kvinnur als ikki at hava sama áhuga at spæla við teldu). Tíðin er farin, tá maðurin „stýrdi“ konuni, men telduna kann hann stýra sum honum lystir - hon gevur honum kenslu av makt. - Tonk bert uppá telduspølini. Her kanst tú uttan at blunka bæði háls-høgga og skjóta tey (t.d. stjórur, politikkarar og onnur), ið standa í vegin fyri tær, meðan tú knaskar chips og drekkur Cola, og tú kanst kappkoyra við 250 km/t. við kenning og renna á fólk og fáe uttan so mikið sum at missa koyrikortið - - -

Hin vegin er teldan (computerin), nýtt sum eitt styrings- og eftirlitsamboð ómissilig í dagsins vinnulívi. Somuleiðis kann ein telda - ikki stórri enn at tú kanst hava hana í einari tasku - t.d. goyma eitt arbeiðsarkiv, ið umboðar fleiri arbeiðstímar enn allir

teir, ið okkara forfedrar gjøgnum 1000 ár hava knossast í hesum landi, og hon kann uppá fáar minuttir fremja rokniuppgávur, ið allir heimsins heilar ikki høvdu megnað, um teir so nýttu 10.000 ár. Men hon kann so sanniliga eisini í óndum hondum forkoma okkum øllum.

Einki er tí at siga til, at vit verða bæði bergtakin og rædd av tilfukum tólum. - Ikki minst tí í dag er tað sera trupult at royna at seta eitt mark fyri hvat sum innan ténastuveiting og í mentunarlívinum er telduð og edv-futs, og hvat sum kanska er skilagott. Allar tinar próvgundir verða her sum nevnt trumlaðar niður av tí ríka edv-risanum og hansara trúfustu fylgisneytum (við heilurilgum undantøkum) innan tað almenna (lærarar, búskaparfrøðingar, prestar, lækmar o.s.fr.), fjølmíðlarnar og peningastovnar.

Skíggjan er komin fyri at vera - hann kann ikki mana - í jørðina, men vit mugu verja okkara børn ímóti at gerast trælir av skíggjans gylkaverð, ið sum skilt eisini niðurdoyr virtilvitskuna (Emery-frágreiðingina). Tað er tí heilt burturvið at siga/halda, at okkara børn verða eftirbátar, um tey ikki longu í fólkaskúlanum læra at brúka eina

teldu. Tvørturímóti er tað lívsneyðugt at duga at fótasær í veruligu verðini uttan teldu. Tá samanum kemur, so er eisini sum nevnt dagsins telda longu avloadd, tá børnini eru tilkomin, og um ikki annað, so átti umrødda kenning av kunnleikalegum hjá „teldunæmingunum“ í dansku fólkaskúlanum havt við sær, at okkara skúlamyndugleikar/kommunar nú í álvara fóru at endurskoða útreiðslurnar til nýggja telduútgærd í fólkaskúlanum.

Eingin nýttist nógvar tímar fyri at læra at brúka eina teldu ella at finna fram á „Internetinum“, men øllum trøva nóg ár fyri at byggja upp kunnleikan at lesa, skriva og rokna. Hetta tykjust okkara „edv-heilfrlestu“ lærarar fullkomuliga at hava gloymt, nú teir mæla til („Dagur og vika“ 28. aug.) at allir fólkaskúlar fáa nýggjar teldur, ið kunnu knýst til Internet, „tí har kunnu vit finna allan heimsins kunnleika!“. Nakað soleiðis fullu orðini. Ein tilfúkaskólan hevur bert uppi-borið eitt orð til svar - tað er: Futs. Tí loyvi eg mær eisini at mæla til at allir lærarar lesa umrøddu bókin „Samtaler med et træ“ av Carsten Graff.

Tórmóður Dahl

Til húsið...

H - VINDEYGU ÚR VINYLI

Einasta broyting, tú sært við H-vindeyganum úr vinyli, eftir mong ár...

...er útsýnið

H-vindeygu hóska til øll hús. Vit finna - saman við tær - bestu loysnina, soleiðis at heildarvinnan verður tann besta

-tá talan er um tað allar besta

Ring ella kom inn á gólv og fá eitt prís við okkum um tín tørv. Vit eru altíð til reiðar at geva tær eitt gott tilboð.

P/F FØROYA GLUGGI
P/F VATNSOYRA SNIKKARARIRKI

Tlf. +298 32177 & 32411 Fax +298 33166

Alt arbeiði við dumpara, minni kranabili, broyt, rennugravarar og minni beltimaskinu, verður gjort.

Sp/f í Djúpagili
tlf. 15921/83121/86921

Eyðkvæmislinjan

svarar alt samdegrið á tlf. 18820.

Mikudagar kl. 19.00-21.00 fæst persónlig ráðgeving og serligir spurningar verða svaraðir.